

A.96/81/3

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Rocznik LXXXI

XXX
LECIE
PRL

Nr 3

WARSZAWA 1974

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

KWARTALNIK HISTORYCZNY

ROCZNIK LXXXI
1974

3

PANSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE
WARSZAWA 1974

KOMITET REDAKCYJNY

Aleksander Gieysztor, Krzysztof Groniowski, Hanna Jędruszczak (sekretarz), Irena Koberdowa, Witold Kula, Bogusław Leśnodorski (redaktor), Marian Małowist, Emanuel Rostworowski, Franciszek Ryszka, Marian M. Serejski, Jacek Staszewski, Jerzy Topolski, Stanisław Trawkowski (zastępca redaktora), Henryk Zieliński, Mieczysław Żywczyński

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, 31-02-81

A.96/81/3

Państwowe Wydawnictwo Naukowe — Warszawa, Miodowa 10

Nakład 2668+172. Ark. wyd. 25,5 Ark. druk. 16,25

Papier druk. sat. kl. IV, 70 g. 70 × 100

Oddano do składania 11.IV.74 r. Podpisano do druku 7.XI.74 r.

Druk ukończono w listopadzie 1974 r.

Zam. 270/74

W-98

Cena zł 30,—

Warszawska Drukarnia Naukowa, Warszawa, Śniadeckich 8

1974 K.64b.

СОДЕРЖАНИЕ

К ТРИДЦАТИЛЕТИЮ НАРОДНОЙ ПОЛЬШИ

Тридцатилетие историографии в Народной Польши — Михаил Андреев (София), Мария Богущка (Варшава), Владимир Дьяков (Москва), Эугениуш Дурачиньски (Варшава), Тадеуш Грудзиньски (Торунь), Ежи Клочовски (Люблин), Тадеуш Котарбиньски (Варшава), Казимеж Козьневски (Варшава), Вальтер Лейтш (Вена), Роберт Мандру (Париж), Вальтер Марков (Лейпциг), Илья Миллер (Москва), Димитр Похилевич (Львов), Владислав Русиньски (Познань), Генрих Шеель (Берлин, ГДР), Готфрид Шрамм (Фрибург), Анджей Велёвейски (Варшава), Януш Жарновски (Варшава)	473
---	-----

*

Стефан Кеневич — Об этике профессии историка	517
Ежи Топольски — Современные методологические проблемы исторических наук	528
Ян Замойски — Размышления о новейшей истории	546
Ян Бялостоцки — Несколько слов о фактах и обобщениях в истории искусства . .	563
Януш Гоцьковски — Социотехнические мотивы в истории политической мысли	570

РЕЦЕНЗИОННЫЕ СТАТЬИ И РЕЦЕНЗИИ

Ядвига Карвасиньска — История латинского шрифта в польской литературе . . .	587
Яцек Банашкевич — Теория народной этимологии и средневековая этимологизация	593
Анджей Брожек, Владислав Дзевульски — Новый синтез истории Силезии . . .	600
Адам Гальос — История Великопольши 1793—1918	613
Эдвард Енджеевски, Марек Мацеевски — Зачатки фашизма в Италии	618
Ежи Томашевски — Общественность Второй Речи Посполитой	624
Эугениуш Дурачиньски — Генезис Польской рабочей партии (ППР)	631
Станислава Ярецка-Кимльовска, Барбара Вильгельми — Послевоенная польская деревня в глазах своих жителей	637
ХРОНИКА	700
IN MEMORIAM	715

TABLE DES MATIÈRES

LES TRENTE ANS DE LA POLOGNE POPULAIRE

Trente ans d'historiographie en Pologne populaire — Michał Andreiev (Sofia), Maria Bogucka (Varsovie), Vladimir Diakov (Moscou), Eugeniusz Duraczyński (Varsovie), Tadeusz Grudziński (Toruń), Jerzy Kłoczowski (Lublin), Tadeusz Kotarbiński (Varsovie), Kazimierz Koźniewski (Varsovie), Walter Leitsch (Vienne), Robert Mandrou (Paris), Walter Markow (Leipzig), Ilya Miller (Moscou), Dimitri Pochilewitch (Lvov), Władysław Rusiński (Poznań), Heinrich Scheel (Berlin, R.D.A.), Gottfried Schramm (Fribourg), Andrzej Wielowieyski (Varsovie), Janusz Żarnowski (Varsovie) . . .	473
---	-----

*

Stefan Kieniewicz — L'éthique de la profession d'historien	517
Jerzy Topolski — Problèmes méthodologiques contemporains des sciences historiques	528
Jan Zamojski — Réflexions sur l'histoire la plus récente	546
Jan Białostocki — Remarques sur les faits et les généralisations dans l'histoire de l'art	563
Janusz Goćkowski — Les thèmes sociotechniques dans l'histoire de la pensée politique	570

CRITIQUES ET COMPTES RENDUS

Jadwiga Karwasińska — Esquisse polonaise de l'histoire ancienne de l'écriture latine	587
Jacek Banaszkiwicz — La théorie de l'étymologie populaire comparée à l'étymologie médiévale	593
Andrzej Brożek, Władysław Dziewulski — Nouvelle synthèse de l'histoire de la Silésie	600
Adam Galos — Histoire de Grande-Pologne 1793—1918	613
Edward Jędrzejewski, Marek Maciejewski — Les débuts du fascisme en Italie	618
Jerzy Tomaszewski — La société de la Deuxième république	624
Eugeniusz Duraczyński — La genèse du Parti ouvrier polonais	631
Stanisława Jarecka-Kimłowska, Barbara Wilhelmi — Le village polonais d'après-guerre aux yeux de ses habitants	637
CHRONIQUE	700
IN MEMORIAM	715

SPIS TREŚCI

W TRZYDZIESTOLECIE POLSKI LUDOWEJ

O trzydziestoleciu historiografii w Polsce Ludowej — Dymitr M. Andrejew (Sofia), Maria Bogucka (Warszawa), Władimir Djakow (Moskwa), Eugeniusz Duraczyński (Warszawa), Tadeusz Grudziński (Toruń), Jerzy Kłoczowski (Lublin), Tadeusz Kotarbiński (Warszawa), Kazimierz Koźniewski (Warszawa), Walter Leitsch (Wiedeń), Robert Mandrou (Paryż), Walter Markow (Lipsk), Ilja Miller (Moskwa), Dymitr Pochilewicz (Lwów), Władysław Rusiński (Poznań), Heinrich Scheel (Berlin, NRD), Gottfried Schramm (Fryburg), Andrzej Wielowieyski (Warszawa), Janusz Żarnowski (Warszawa)	473
---	-----

Stefan Kieniewicz — O etyce zawodu historyka	517
Jerzy Topolski — Współczesne problemy metodologiczne nauk historycznych	528
Jan Zamojski — Refleksje o historii najnowszej	546
Jan Białostocki — Uwagi o faktach i uogólnieniach w historii sztuki	563
Janusz Goćkowski — Wątki socjotechniczne w historii myśli politycznej	570

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Jadwiga Karwasińska — Polski zarys dawnych dziejów pisma łacińskiego	587
Jacek Banaszek — Teoria etymologii ludowej a średniowieczne etymologizowanie	593
Andrzej Brożek, Władysław Dziejowski — Nowa synteza historii Śląska	600
Adam Galos — <i>Dzieje Wielkopolski 1793—1918</i>	613
Edward Jędrzejewski — Marek Maciejewski — Początki faszyzmu we Włoszech	618
Jerzy Tomaszewski — Społeczeństwo Drugiej Rzeczypospolitej	624
Eugeniusz Duraczyński — Geneza PPR	631
Stanisława Jarecka-Kimłowska, Barbara Wilhelmi — Powojenna wieś polska w oczach swoich mieszkańców	637

S. Mrozek, Prywatne rozdawnictwa pieniędzy i żywności w miastach Italii w okresie wczesnego Cesarstwa — Jerzy Kolendo	645
Polska w świetle — Gerard Labuda	647
H. Göckenjan, Hilfsvölker und Grenzwächter im mittelalterlichen Ungarn — Halina Modrzewska	651
S. R. Packard, 12-th Century Europe — Stanisław Russocki	653
S. Russocki, Protoparlamentaryzm Czech do początku XV wieku — Jan Baszkiewicz	655
H. Barycz, Jan Łasicki — Lech Szczucki	658

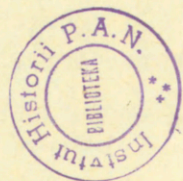
A. Sajkowski, Włoskie przygody Polaków — Stefan Gruszecki . . .	663
M. J. Lech, Hugo Kołłątaj — Ryszard Chojecki . . .	665
J. Zdrada, Jarosław Dąbrowski 1836—1871 — Irena Grajewska . . .	667
Korespondencja namiestników Królestwa Polskiego z lat 1861—1863 — Irena Koberdowa . . .	670
J. Mrówczyński, Ks. Walerian Kalinka — Józef Dutkiewicz . . .	672
K. Małek, Wspomnienia 1890—1966 — Wojciech Wrzesiński . . .	673
H.-U. Wehler, Das Deutsche Kaiserreich 1871—1918 — Adam Galos . . .	676
Listy emigrantów z Brazylii i Stanów Zjednoczonych 1890—1891 — Krzysztof Groniowski . . .	678
W. Najdus, SDKPiL a SDPRR 1893—1907 — Aleksander Kochański . . .	680
Ż. Dziewulski, Wokół poglądów ekonomicznych Róży Luksemburg — Jan Kofman . . .	684
Į. Jazborowska, Idziejnoje razwitiije polskogo riewolucjonnoego raboczego dwiżenija (koniec XIX — pierwaja czetwierť XX w.) — Walentyna Najdus	687
T. Monasterska, Narodowy Związek Robotniczy 1905—1920 — Roman Wapiński . . .	690
F. L. Carsten, Revolution in Central Europe 1918—1919 — Wiesław Balcerak	693
F. Serafin, Osadnictwo wiejskie i miejskie w województwie śląsko-dąbrowskim w latach 1945—1948 — Anna Magierska . . .	697

KRONIKA

Pięćdziesięciolecie pracy naukowej Zofii Kozłowskiej-Budkowej — Jerzy Wyrzumiński . . .	700
Bogdan Suchodolski ukończył 70 lat . . .	701
Czterdziestolecie pracy naukowej Mariana Małowista . . .	702
Sesja historyków Słowiańszczyzny w Krakowie . . .	703
IV Międzynarodowy Kongres Dyplomatyki — Maria Bielińska . . .	704
Miasto i wieś w dziejach Jugosławii — Tadeusz Laik . . .	706
Przygotowania do XIV Międzynarodowego Kongresu Nauk Historycznych w San Francisco . . .	708
Spotkanie z Komitetem Redakcyjnym „Kwartalnika Historycznego” w Toruniu	712
Archiwum Ruchu Robotniczego . . .	713

IN MEMORIAM

Stanisław Arnold (1895—1973) — Andrzej Wyczański . . .	715
Marian Witold Łodyński (1884—1972) — Maria Manteufflowa, Aleksander Gieysztor . . .	718
Michał Patkaniowski (1907—1972) — Wojciech M. Bartel . . .	722

TYLKO PRENUMERATA ZAPEWNI REGULARNE OTRZYMYWANIE

KWARTALNIKA HISTORYCZNEGO

Cena prenumeraty krajowej:

rocznie zł 120—
półrocznie zł 60—

Institucje państwowe, społeczne, zakłady pracy, szkoły itp. mogą zamawiać prenumeratę wyłącznie w miejscowych Oddziałach i Delegaturach RSW „Prasa-Książka-Ruch”.

Prenumeratory indywidualni mogą opłacać w urzędach pocztowych i u listonoszy, lub dokonywać wpłat na konto PKO Nr 1-6-100020 RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Centrala Korporacji Prasy i Wydawnictw, Warszawa, ul. Towarowa 28 (w terminie do 10 dnia miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty).

Prenumeratę za zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 40% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Biuro Korporacji Prasy i Wydawnictw Zagranicznych Warszawa, ul. Wronia 23, konto PKO nr 1-6-100024.

Bieżące i archiwalne numery można nabyć lub zamówić we Wzorcowni Wydawnictw Naukowych PAN-Ossolineum-PWN, 00-901 Warszawa, Pałac Kultury i Nauki (wysoki parter) oraz w księgarniach naukowych „Domu Książki”.

Sprzedaż egzemplarzy zdezaktualizowanych, na uprzednie pisemne zamówienie, prowadzi RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Centrala Korporacji Prasy i Wydawnictw, 00-958 Warszawa, skr. poczt. 12.

A subscription order stating the period of time, along with the subscriber's name and address can be sent to your subscription agent or directly to Foreign Trade Enterprise Ars Polona-Ruch — 00-068 Warszawa, 7 Krakowskie Przedmieście, P.O. Box. 1001, POLAND.

Please send payments to the account of Ars Polona-Ruch in Bank Handlowy S.A. Warszawa, 7 Traugutta Street, POLAND.